

JONG KFPS

DISCUSSIEAVOND
INTEELT EN VERWANTSCHAP
HOE ZIT HET?

REIJENGA

Het programma

Discussieavond

Inteelt en verwantschap:
hoe zit het?

20:00 uur

KFPS-fokkerijspecialist en onderzoeker Marije Steensma

20:45 uur

De Fokkerijraad over het Fok- en selectiebeleid

21:15 uur

Pauze

21:30 uur

Fokkersvisie: Fleur van Kempen en Van Asch

22:00 uur

Stellingen in groepjes met elkaar bespreken

22:30 uur

Uitkomsten van de stellingen bespreken

23:00 uur

Einde avond

Meer info: jongkfps.nl

Inteelt en verwantschap in het Friese paard

Door: Marije Steensma

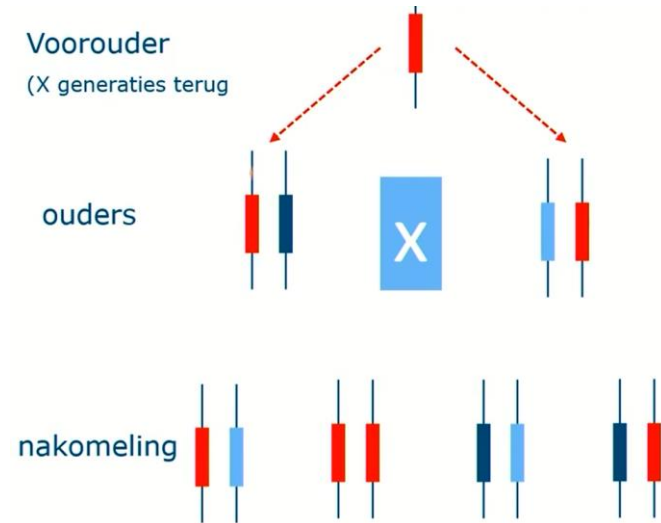

Programma

- Wat is inteelt en verwantschap
- Status inteelt en verwantschap in het Friese paard
- Maatregelen om toename in inteelt en verwantschap te verlagen
- Update onderzoek

Inteelt en verwantschap

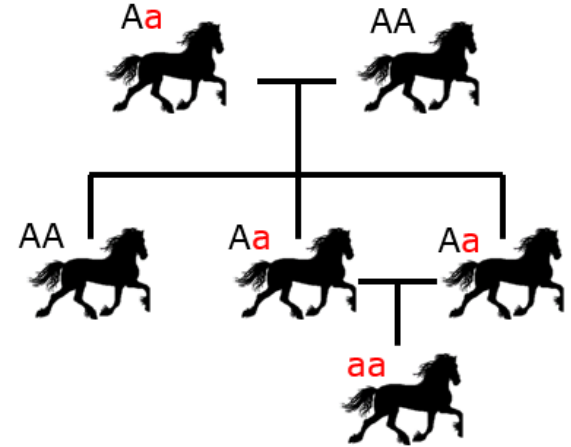
- **Inteelt:** Kans overerving van hetzelfde gen van zowel vader als moeder
- **Verwantschap:** Kans dat het paard dezelfde genen heeft als een ander paard

Inteelt

- Iedereen heeft fouten in het DNA ~3% van de genen
- Wordt doorgegeven aan nakomelingen
- Elk dier heeft foutjes op een ander gen zitten
- Verwante ouders hebben dezelfde fouten

→ Risico op het optreden van erfelijke gebreken

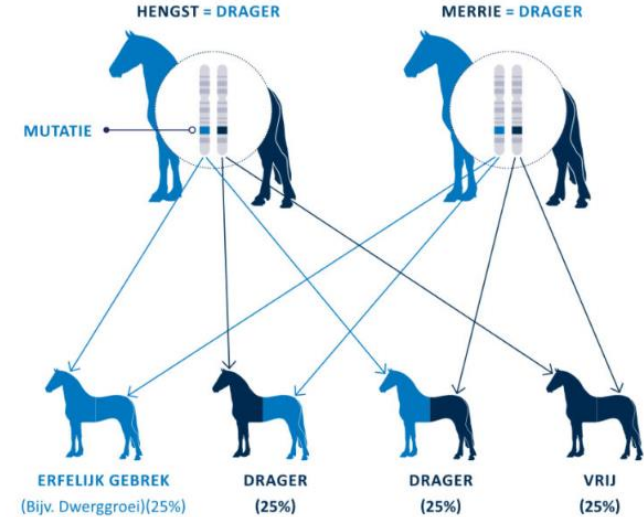
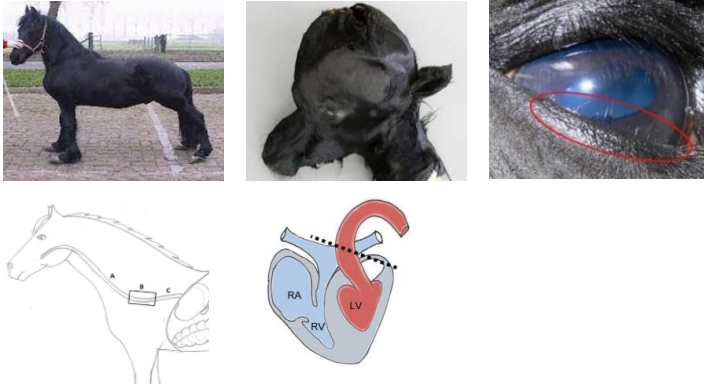

A = dominant allel (gezond)

a = recessief allel (schadelijk)

Door inteelt ontstaan erfelijke gebreken

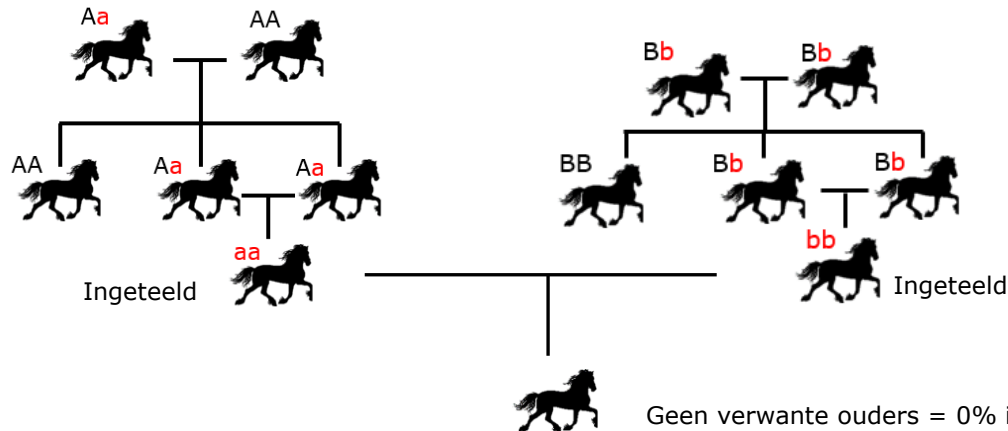
- Erfelijke gebreken, oa:

- Inteelt depressie:
  - bv. verminderde vruchtbaarheid, levensduur, weerstand

Verwantschap

- **Verwantschap:** Kans dat het paard dezelfde genen heeft als een ander paard

Als twee ouders met inteelt niet verwant aan elkaar zijn, resulteert dat in een nakomeling met 0% inteelt

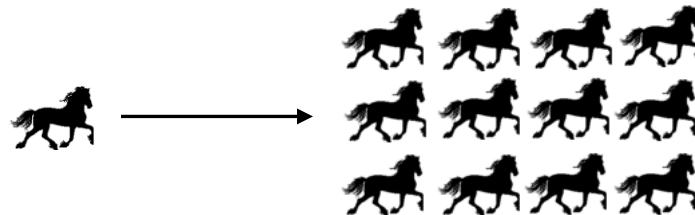

Verwantschap

■ Verwantschap tussen twee paarden

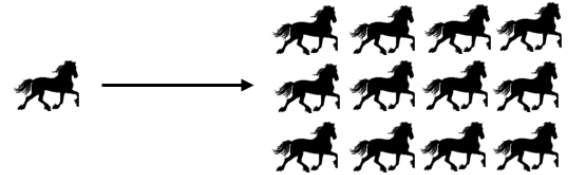
■ Verwantschap van een paard met de hele populatie

Verwantschapspercentage KFPS:
het gemiddelde verwantschap van een dier met alle andere dieren in de populatie (veulens van de laatste 3 jaar)

Verwantschap

- Verwantschap van een paard met de hele populatie

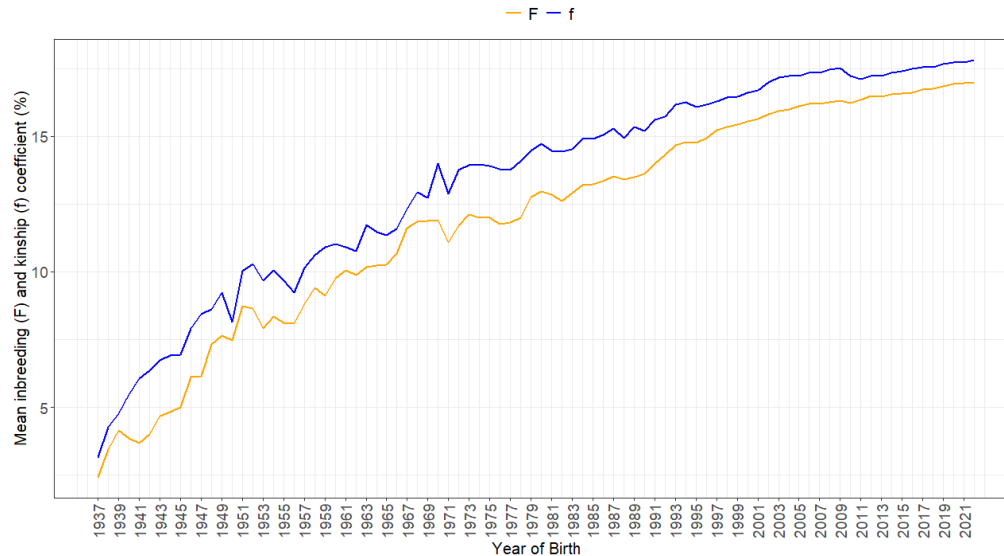

- Als twee paarden weinig dezelfde genen delen (laag verwant) dan is er minder kans dat een nakomeling tussen die paarden hetzelfde gen van beide ouders overerft (lage inteelt)

Verwantschap is de tool, inteelt is de maatstaf

Status inteelt en verwantschap in het Friese paard

- Op het stamboekpaper wordt een inteeltpercentage binnen 5 generaties genoemd
- Gemiddelde inteeltpercentage over alle generaties = $\sim 17\%$

Verwantschapspercentage in deze generatie, is het inteeltpercentage in de volgende generatie

Gemiddeld 17% inteelt, acceptabel of niet?

- Hoog inteeltpercentage door de zogenoemde genetische flessenhalzen een aantal decennia geleden
- Per generatie neemt inteelt en verwantschap toe → paarden worden steeds meer gerelateerd aan elkaar

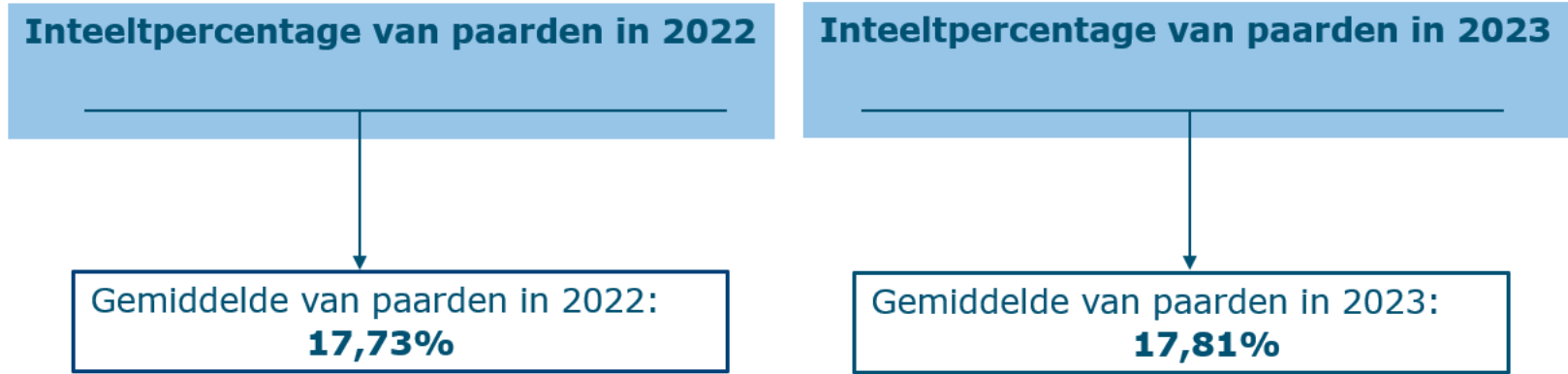
De mate van toename is een maatstaf voor de gezondheid van het Friese paard → inteelttoename

Inteelttoename

- Toename in gemiddelde inteelniveau van een generatie naar een volgende generatie
- Generatie paarden = ~10 jaar
- Richtlijnen inteelttoename door FAO

>1%	Te hoog
0.5-1%	Hoog
0.25-0.5%	Matig
<0.25%	Laag

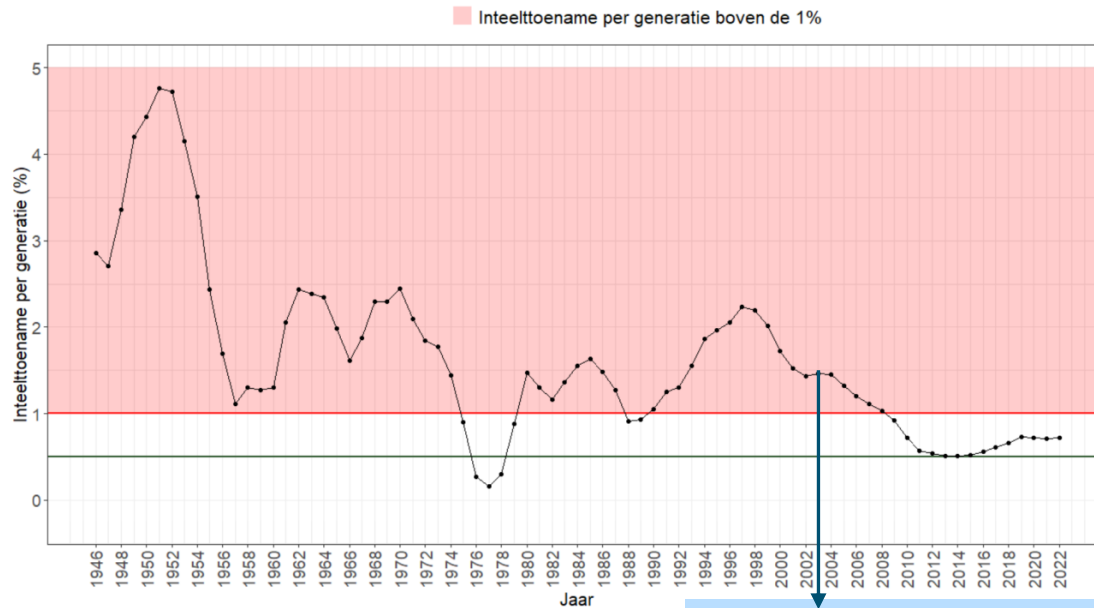
Inteelttoename berekenen

- **Inteelttoename is het verschil in gemiddelde inteelt van het ene jaar tov het andere jaar = + 0,08% van 2022 naar 2023**
- Wordt voor elk jaar berekend, gecorrigeerd en dan krijgen we een inteelttoename per generatie

Inteelttoename in het Friese paard

- Huidige inteelttoename per generatie (2013 – 2022) = 0.72%
- Sinds generatie 2000 - 2009: beneden 1% inteelttoename

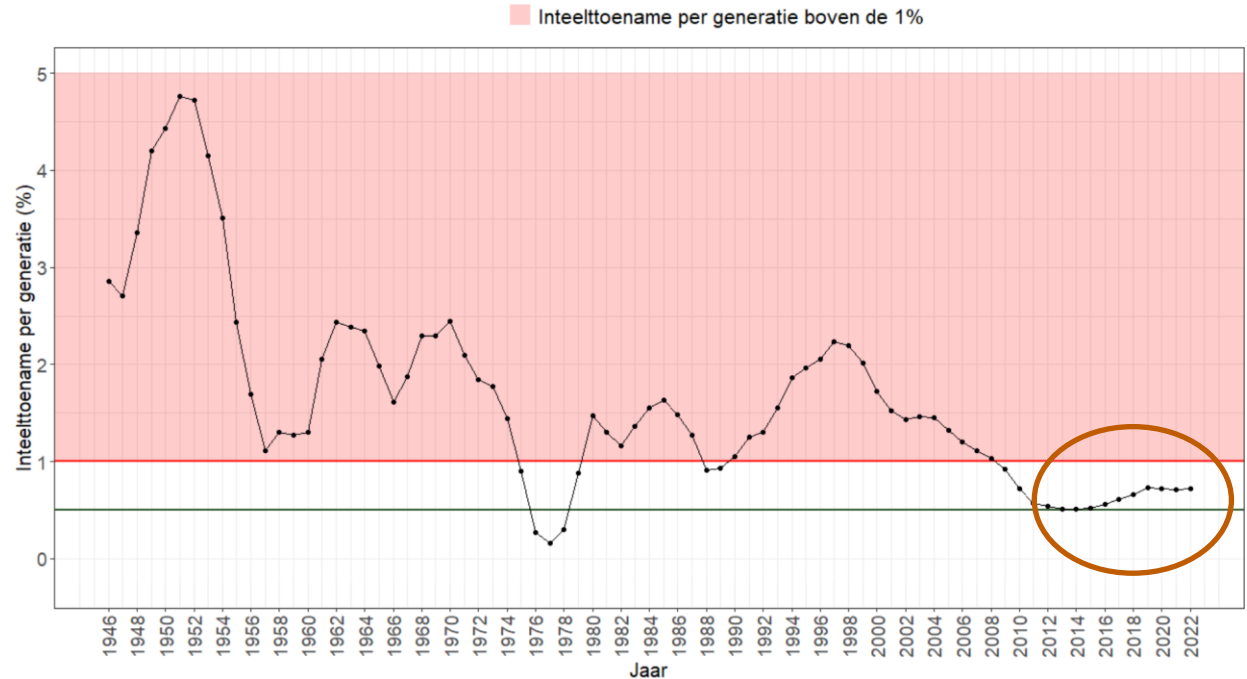

2003: Dekbeperkingen ingevoerd en verwantschapspercentages gepubliceerd

Inteelttoename in het Friese paard

- Laatste decennia: lichte stijging van 0.54% naar 0.72%

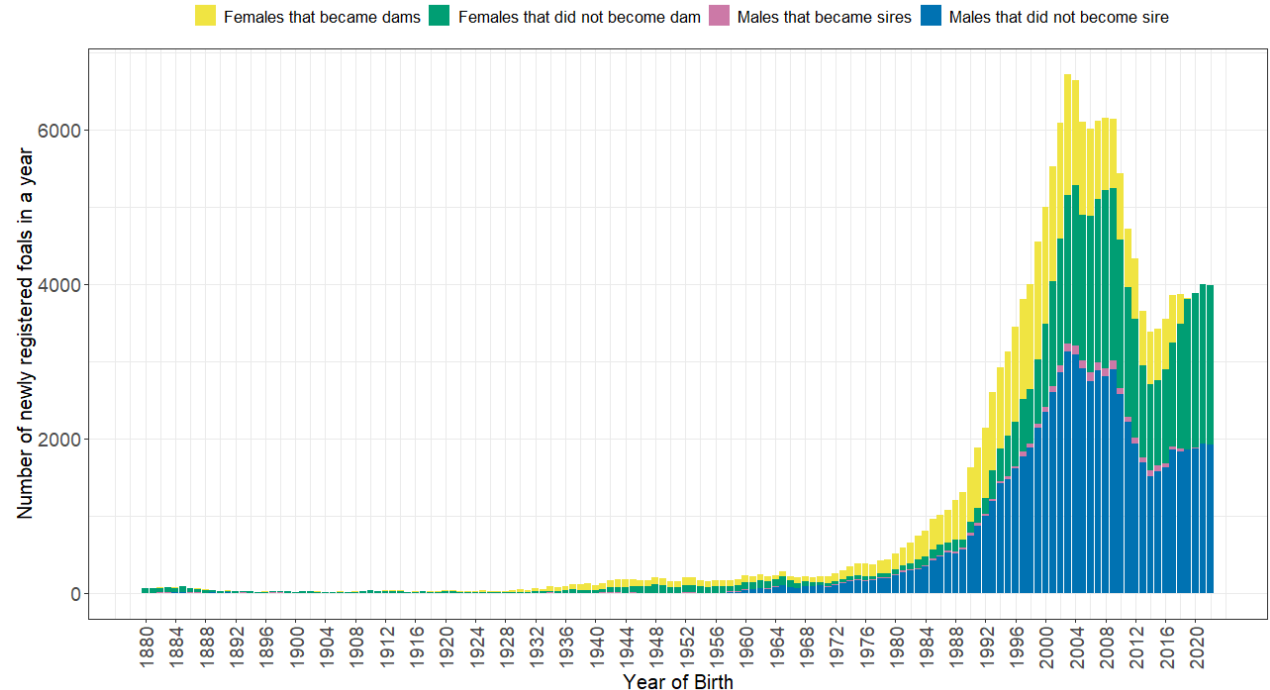
- Oorzaak?

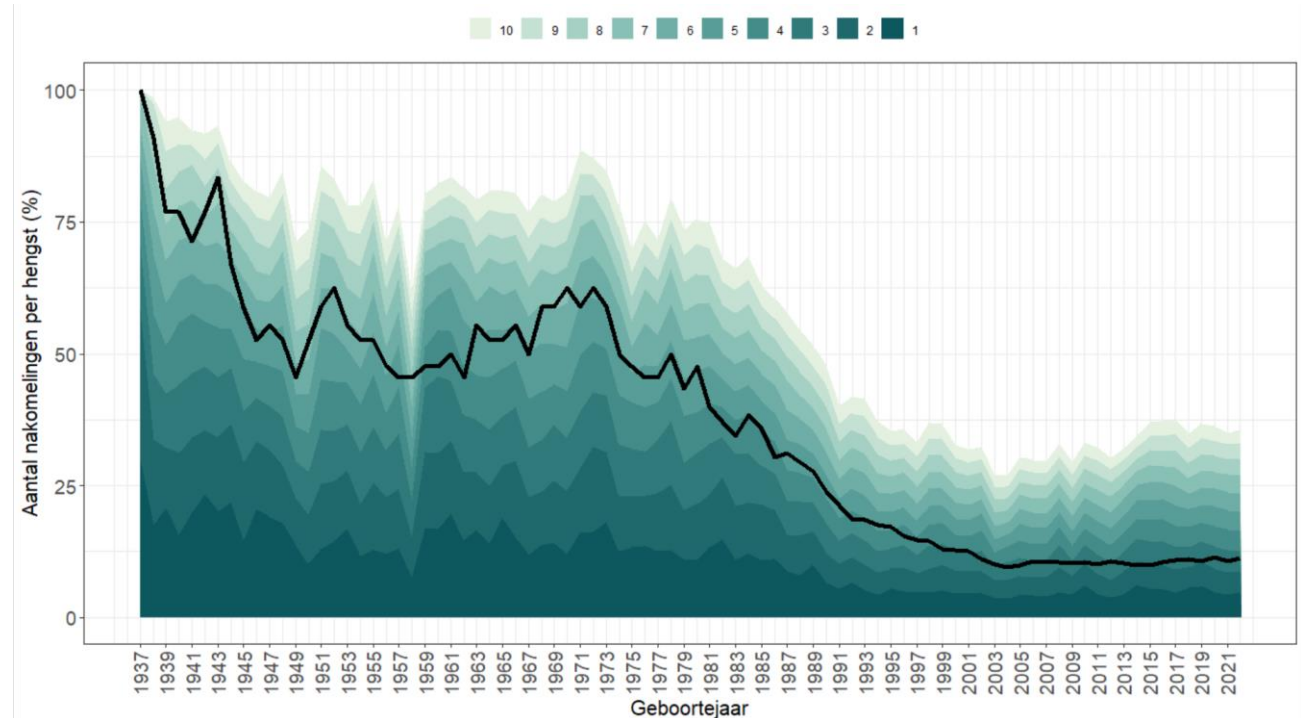
Oorzaak lichte stijging inteelttoename van 0.54% naar 0.72%

- Aantal geboren veulens per jaar van ~6000 (2002 tot 2009) naar ~4000 (sinds 2017)

Inteelttoename in het Friese paard

- 10 meest populaire hengsten leveren 35% van de nakomelingen per jaar

Inteelttoename verlagen

- Van belang om inteelttoename beneden 1% te houden en het liefst beneden 0.5%
  - Behoud genetische diversiteit
  - Verminder kans op uiting nieuwe erfelijke gebreken

- Hoe? → belangrijkste oorzaak aanpakken
  - Effect van verschillende maatregelen geëvalueerd dmv computer simulaties

Mogelijke maatregelen

1. Meer merries inzetten voor de fokkerij

- 3500 veulens naar 7000 veulens

$\Delta F = 0.56\%$

2. Meer hengsten goedkeuren

- Alleen effectief bij aanscherpen deklimieten

3. Deklimieten aanscherpen

- Deklimiet van 105 met gebruik 130 goedgekeurde hengsten

$\Delta F = 0.5\%$

4. Verwantschap van de hengst meenemen in hengstenselectie

- Alleen hengsten goedkeuren met lager dan gemiddeld verwantschap%

$\Delta F = 0.33\%$

5. Gestratificeerde deklimieten op basis van verwantschap

Gestratificeerde deklimieten obv verwantschap

- Dekbeperking relateren aan het verwantschapspercentage van de hengst
  - Hengst met hoog verwantschapspercentage mag minder merries dekken dan een hengst met een laag verwantschapspercentage

- 4 klassen: max. 80, 105, 135, of 160 dekkingen per hengst

$\Delta F = 0.44\%$

- Heeft meer effect dan een algemeen deklimiet van 120 (gemiddelde van de 4 klassen)

$\Delta F = 0.55\%$

Advies voor de fokker?

Laagverwant x laagverwant hoeft niet

- Beperk inteelt% veulen lager dan 5% binnen 5 generaties
- Hoogverwante merrie uit een sterke moederlijn? → laagverwante hengst interessant
- Laagverwante merrie kan best een goed passende hoogverwante hengst op!

Maatregelen om de inteelttoename te verlagen

- Deze maatregelen worden genomen voor behoud van genetische diversiteit en verminderen kans op uiting van nieuwe erfelijke gebreken
- Beperken inteelttoename verwijdert niet de huidige genetische afwijkingen in de populatie!
- Geen focus op inteelttoename → dweilen met de kraan open

Meer informatie over erfelijke gebreken → mogelijk meenemen in gestratificeerde deklimieten

Wat te doen met de bestaande genetische afwijkingen

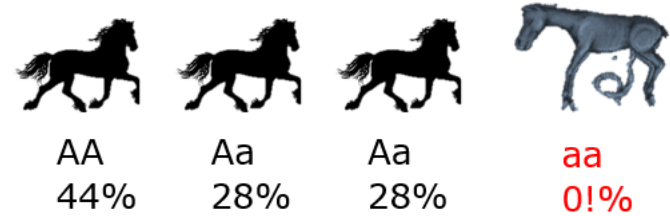
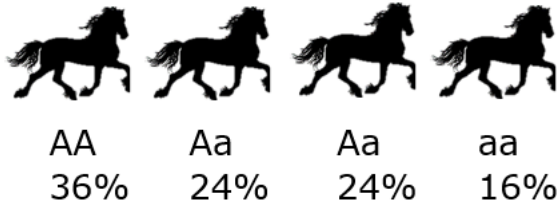
- Huidige genetische afwijkingen in kaart brengen (genetische achtergrond, frequenties)
    - onderzoek Fenway Foundation in Amerika
    - onderzoek "Behoud van het Friese paard"
- Met behulp van DNA informatie!**
- Daarna gericht selecteren tegen de afwijkingen
    - onderzoek "Behoud van het Friese paard"

Lethale mutaties: van genotype naar fenotype

- Opzoek naar niet-levensvatbare mutaties doormiddel van:
  - Afwezigheid van homozygote dieren voor een bepaalde locatie op het genoom

Lethale mutaties (4,402 dieren met genotypes)

Locatie	Chrom:start-stop	Aantal homozygoten	Verwacht aantal homozygoten	Frequentie dragers	Dragers
1C	Mutatie waterhoofd Chr1:76887901	0	22	14.2%	
2C	Mutatie dwerggroei Chr14:3772591	0	20	13.2%	
3		0	17	12.6%	
4		0	13	10.8%	

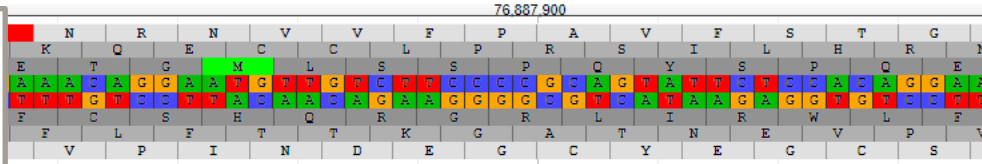
- Eerste resultaten van afwezigheid homozygote dieren voor een bepaalde locatie:
  - Sequence data hengsten: mutatie die alleen voorkomt in dragers
  - Welk gen? Wat is de functie van het gen? Wat is er bekend in andere diersoorten en mensen?

Fokkers kunnen helpen!

DNA van doodgeboren / te vroeg geboren veulens kan helpen in identificeren van het niet-levensvatbare fenotype

Sequence data van hengsten gebruiken om mutaties op te sporen

Referentiegenoom

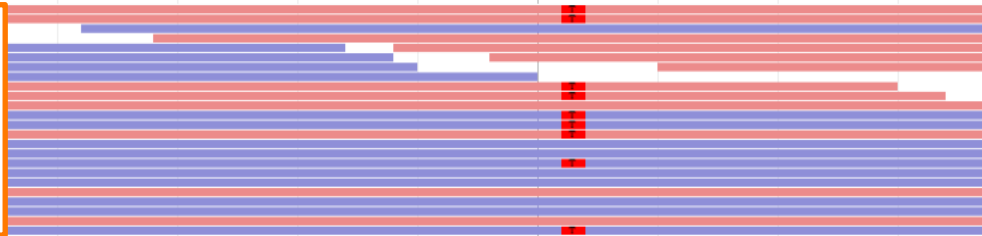

Mutatie waterhoofd

Chr1:76887901

C > T

Drager waterhoofd

Geen drager

Wat kunnen we als we niet-levensvatbare mutaties hebben gevonden?

- DNA test kan worden ontwikkeld (net als bij waterhoofd en dwerg)
  - Risico-paringen uitsluiten
  - Minder: embryosterfte, te vroeg geboren veulens, doodgeboren veulens
- Vruchtbaarheid verbeteren

Samenvatting

- Inteeltoename beperken tot lager dan 1% en het liefst lager dan 0.5%
  - voor behoud genetische diversiteit
  - voor beperken tot uiting komen nieuwe erfelijke gebreken
- Gestratificeerde deklimieten meest effectief om inteelttoename te reduceren
- Daarnaast huidige genetische afwijkingen in kaart brengen en selectieplan maken

Vragen?

